

Üzletszerűség fogalma a személyi jövedelemadó törvényben. (2011.06.28.)

Az elmúlt években az adóhatóság ellenőrzés alá vonta az aukciós portálokon ingó értékesítést folytató magánszemélyek egy részét. Erre az ellenőrzési tevékenységre is egy központilag kidolgozott módszertant próbált alkalmazni. Ebben az szja törvény szerinti ingó értékesítést az áfa törvény alapján üzletszerűnek minősíti. Azt állítja a NAV, hogy az szja törvény 58.§ (8) bekezdésében leírt üzletszerűség fogalma adószám nélkül is teljesül az ingó értékesítés tekintetében. Ezért az ingóértékesítésből származó bevételt önálló tevékenységből származó jövedelemként kezeli, 10 százalékos költségtartalommal (90 százalékos nyereség!). Bár a magánszemély nem rendelkezik adószámmal, felszámítja az áfát és a jövedelem után a százalékos egészségügyi hozzájárulást is. Néhány esetben a bevételt elfelejti csökkenteni az áfával. Több ügy van jelenleg bírósági szakaszban. Ítéletek öszre várhatóak. Nézzük mik az esélyek?

Az üzletszerű tevékenység fogalmát az egyes törvények egyáltalán nem vagy eltérően fogalmazzák meg. A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény így határozza meg:

„Üzletszerű tevékenység: az ellenérték fejében nyereség, illetve vagyonszerzés végett - előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló - rendszeresen folytatott gazdasági tevékenység.”

Az áfa törvény a gazdasági tevékenység fogalmát határozza meg, de az üzletszerűség fogalmát nem:

„Gazdasági tevékenység: valamely tevékenység üzletszerű, illetőleg tartós vagy rendszeres jelleggel történő folytatása, amennyiben az ellenérték elérésére irányul...”

A személyi jövedelemadó törvényben a jogalkotó mindvégig arra törekedett, hogy az ingó értékesítésnél az üzletszerűség fogalmát egyértelműen meghatározza. Ez csak többszöri próbálkozás után sikerült. Talán emiatt van, hogy az adóhatósági határozatok gyakran egy 2004.04.07-i APEH közleményből idéznek, bár ezt ingatlan átruházással kapcsolatban tették közzé.

A személyi jövedelemadóról szóló törvény nem határozza meg sem a rendszeresség, sem pedig az üzletszerűség fogalmát, sőt ezeket a fogalmakat más adójogszabályok sem tartalmazzák, ezért az adott szó általános, köznapi értelmezését kell alapul venni, illetve - figyelemmel a Szja törvény I. § (4) bekezdése, és az Art. 1. § (7) bekezdése és a 2. §-ában foglaltakra is - az eset összes körülményeinek, és a magánszemély tevékenységének alapos vizsgálatával kell eljárni.

A közfelfogás szerint üzletszerű az a tevékenység, amelyet akár eseti alkalommal, akár ismétlődően vagy állandó jelleggel végez a magánszemély ellenérték fejében, haszonszerzés céljából.

Nézzük meg történeti áttekintésként, hogyan változott évről évre az szja törvény 58.§ (8) bekezdése: 2003-ban még a jogalkotó az „üzletszerűséget” a kereskedelmi jellegű tevékenységhez kötötte.

Szja tv. (2003.) 58.§ (8) bekezdés: „Nem alkalmazhatók e § rendelkezései akkor, ha az ingó vagyontárgy átruházása a magánszemély kereskedelmi jelleggel folytatott tevékenysége keretében történik. Kereskedelmi jellegű a tevékenység akkor, ha az ügyletek tartalma és az összes körülmény figyelembevételével megállapítható, hogy a tevékenység során az ingó vagyontárgy(ak) szerzése és átruházása rendszeresen haszonszerzés céljából történik. Ekkor az önálló tevékenységre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.”

A kereskedelmi tevékenység megítélésénél még mérlegelési lehetőséget biztosított a jogalkotó a jogalkalmazónak. A jogalkalmazónak azt kellett mérlegelnie, hogy az ingó vagyontárgy átruházása rendszeresen, haszonszerzés céljából történt-e?

2004. évre ismét módosult az Szja törvény 58.§ (8) bekezdése:

Szja tv. (2004.) 58.§ (8) bekezdés: „Nem alkalmazhatók az (1) – (7) bekezdés rendelkezései akkor, ha az ingó vagyontárgy átruházása rendszeresen vagy üzletszerűen végzett tevékenység (gazdasági tevékenység) keretében történik. Ekkor az önálló tevékenységre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.”

A módosított törvény a „kereskedelmi jelleggel folytatott tevékenység” helyett az általános forgalmi adóról szóló törvény fogalmi rendszerét követve a „rendszeresen vagy üzletszerűen végzett tevékenység (gazdasági tevékenység)” meghatározást használja.

2005. évre ismét módosult az Szja törvény 58.§ (8) bekezdése. Ez hatályos a mai napig is, tehát az adóhatóságnak ezt kell(ene) alkalmaznia:

Szja tv. (2005.) 58.§ (8) bekezdés: „Nem alkalmazhatók az (1) – (7) bekezdés rendelkezései akkor, ha az ingó vagyontárgy átruházása üzletszerűen történik. Ekkor – kivéve, ha a magánszemély a bevételt egyéni vállalkozói tevékenysége keretében szerzi meg - az önálló tevékenységből származó jövedelemre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. E rendelkezés alkalmazásában üzletszerű az átruházás, ha ellenérték fejében történik és az ügylettel kapcsolatban a magánszemélynek az általános forgalmi adó szabályszerűen bejelentkezett alanyaként adólevonási joga megnyílik.”

Kikerült a törvényből a „rendszeresen” szövegrész, viszont az üzletszerűség fogalmát a jogalkotó egyértelműen nem anyagi, hanem eljárási jogszabályhoz köti.

A 2005-től hatályos törvényszöveg az Szja tv. 58.§ (8) bekezdésében az üzletszerűségre kettős feltételt határoz meg. „Az általános forgalmi adó szabályszerűen bejelentkezett alanya” feltétel mellett teljesülni kell, hogy „adólevonási joga megnyílik.” Aki a szabályszerű bejelentkezéskor (Art. 16.§) az alanyi adómentességet választja, annak nem nyílik meg az adólevonási joga. Tehát adószámos, alanyi adómentes magánszemély is folytathat ingó értékesítést, de tevékenységében nem minősül üzletszerűnek az ingóértékesítés.

Mivel az áfa törvény nem határozza meg az üzletszerűség fogalmát, az szja törvényt hívhatjuk segítségül. Az áfa adóalannyá válás önmagában még nem jelent áfa fizetési kötelezettséget is. Az alanyi adómentességi határ azt hivatott biztosítani, hogy egy bizonyos értékhatárig nem kell áfa alanyaként „viselkednie” a magánszemélynek, még

akkor sem, ha szabályszerűen bejelentkezve adószámot igényelt. Az alanyi adómentes adózó adószám birtokában számlakibocsátásra jogosult, de áfát nem számíthat fel, és nem igényelhet vissza, tehát az áfa szempontjából nem végez adóköteles tevékenységet. Megítélésem szerint a törvény szövegéből az következik, hogy az alanyi adómentességi határig a magánszemélyt nem terheli az Art. 16.§ (2) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettség, mivel az alanyi adómentességi határig nem végez adóköteles tevékenységet. Az adószám igénylés az alanyi adómentességi határon belül többek között annyit változtat az adózó tevékenységén, hogy „**számlaképes**” lesz.

Nagyon sok levelet kapok, azoktól, akik internetes aukciós portálon ingó értékesítést végeznek: hogyan kell adózni, be kell-e jelentkezniük az adóhatóságnál. Az én szakmai állásponatom az, hogy az 5 millió forintos alanyi adómentességi határig nem kell bejelentkezni az adóhatóságnál, adószámot kérni. Aki számlaképes akar lenni, annak célszerű bejelentkeznie és alanyi adómentességet választania. Tevékenysége továbbra is ingó értékesítés lesz az szja törvény 58.§ alapján.

Mi a helyzet, ha a magánszemély tevékenysége átlépi az alanyi adómentes határt?

Az adóhatóság arra az álláspontra helyezkedik, hogy a magánszemély nem kerülhet kedvezőbb adózási pozícióba amiatt, hogy bejelentkezési kötelezettségének nem tett eleget. Ezért az szja törvény 58.§ (8) bekezdést úgy értelmezi, mintha teljesült volna (!) a bejelentkezés és emiatt üzletszerűnek tekinti az ingó értékesítést. A bevételre felszámítja a százalékos egészségügyi hozzájárulást, az áfát, de levonható áfát nem határoz meg. Az adóhatóság téved! Ha az adózó egy jogszabályi rendelkezés alapján „*kedvezőbb adózási pozícióba kerül*” (ezt hívják adózási kikapunak), akkor **ez jogalkotási és nem jogértelmezési kérdés. Az adóhatóság önkényesen nem határozhat meg egy jogellenes magatartásra szankciót, ha a jogalkotó ezt nem tette meg.** De jelen esetben ez nem áll fenn, a magánszemély ugyanis nem kerül kedvezőbb adózási pozícióba, ha nem tesz eleget az Art. 16.§ (1) bekezdésben rögzített bejelentési kötelezettségének. A szankciót az **Art. 108.§ (7) bekezdése** határozza meg: „***Ha az adózó az adóköteles bevételszerző tevékenységét az adóhatóságnak bejelenteni elmulasztotta, (...) az adóhatóság 12 havi működést vélelmezve átlagadó fizetésére kötelezi.***”. Ekkor a becslési eljárás keretében megállapított átlagadó már tartalmazhatja az áfa, szja és százalékos egészségügyi hozzájárulás adókat is. A becslési eljárásban már nem lehet 90 százalékos nyereséggel és százszázalékos hozzáadott értékkel számolni. Az alanyi adómentes határig az ingó értékesítés nem minősíthető át önálló tevékenységből származó jövedelemé. Az adóhatóság valójában az szja törvény 58.§ (8) bekezdésénél a 2004-es törvényszöveget kívánja alkalmazni, nem hajlandó tudomásul venni a jogalkotói akaratot, ami a 2005-ös törvénymódosításban testesült meg.

Az adójogszabályok értelmezése speciális felkészültséget, adózási szakértelmet igényel. Megítélésem szerint az internetes kereskedelem adózási kérdéseiben az okleveles adószakértő szakértelme kihagyhatatlan az eljárásból. Sokat kockáztat az, aki okleveles adószakértő képviselő nélkül megy neki egy adóellenőrzésnek.

Angyal József okleveles adószakértő